

WSTĘP

Zagadnienie uwarunkowań efektywności pracy nauczyciela doczekało się już relatywnie dużej liczby opracowań. Wśród najważniejszych predyktorów sukcesów dydaktycznych w szkole szczególne miejsce zajmują umiejętności metodyczne nauczyciela. Metodyka ma tu szczególne znaczenie, oferuje bowiem uzasadnione merytorycznie, a następnie zweryfikowane empirycznie m.in. metody, formy oraz inne środki oddziaływań. Korzystanie z takich sprawdzonych środków wiąże się z ich znajomością nie tylko w aspekcie kontekstu i możliwości ich wykorzystania, ale także ich zasobów i deficytów. Dzięki temu nauczyciel dokładnie wie, w jaki sposób nauczyć określonej czynności przy uwzględnieniu ważnych zmiennych sytuacyjnych i podmiotowych.

Jak powszechnie wiadomo, efektywność dydaktyczna nauczyciela zależy nie tylko od znajomości racjonalnych środków postępowania. Dodatkowe wymogi wyznacza czynnik, który można określić jako „zmiennosc”. Dotyczy ona m.in. wspomnianego już wymiaru osobniczego (podmiotowego), jak i kontekstowo-sytuacyjnego. Wymiar osobniczy to przede wszystkim zróżnicowanie indywidualne dotyczące różnych sfer człowieka, np. fizycznej, motorycznej, psychologicznej. Bardzo istotne miejsce zajmuje też osobnicze zróżnicowanie międzygrupowe, wynikające z różnych faz rozwojowych grup uczniowskich. Z kolei wydaje się, że aspekt kontekstualno-sytuacyjny jest związany z przedmiotem nauczania, bowiem to on warunkuje specyficzne czynności, które podejmuje uczeń w określonym kontekście. Przedmiot warunkuje także sytuacje charakterystyczne dla nauki tych czynności.

Wychowanie fizyczne, jako przedmiot nauczania, ma niewątpliwie swoją specyfikę, która wynika z drugiego z wymienionych aspektów. Kontekst nauczania oraz dynamika sytuacji występująca podczas lekcji wychowania fizycznego stanowią jej wyróżniki w aspekcie charakterystyki innych lekcji przedmiotowych. W związku z tym korzystanie z merytorycznie uzasadnionych procedur metodycznych nabiera tu jeszcze innego znaczenia, bowiem optymalizacja aplikacji określonych oddziaływań, wg. przedstawionego planu charakterystycznego dla nauczania danej umiejętności, wpływa tu także na inny niezmiernie istotny czynnik – jest nim bezpieczeństwo podczas lekcji wychowania fizycznego.

Efektywna praca nauczyciela wymaga ciągłego dokształcania, w szczególności dokształcania metodycznego. Wiedza metodyczna nieustannie przyrasta. Wiąże się to nie tylko z badaniami bezpośrednio związanymi z tą dziedziną, ale także z rozwojem różnych dyscyplin naukowych. Poza tym, że na bieżąco są tworzone i weryfikowane nowe środki oddziaływań, istnieje także konieczność modyfikacji starszych aplikacji. Wynika ona m.in. z przyrostu wiedzy w innych dyscyplinach. Coraz więcej wiemy np. o mechanizmach i strategiach nauczania ruchu, uwarunkowaniach rozwoju zdolności motorycznych, psychologicznych skutkach oddziaływania niektórymi środkami, fizjologicznych reakcjach na wysiłek fizyczny itp. Stąd też rozwój wiedzy metodycznej wyznaczony jest przez różne czynniki.

Do rozwoju zagadnień z zakresu metodyki niezbędny jest jeszcze jeden czynnik: ich bieżąca weryfikacja w obszarze praktyki wychowania fizycznego. Opinie nauczycieli-praktyków stanowią tu kluczowy element. Są one swoistym wskaźnikiem powodzenia niektórych aplikacji metodycznych.

Oddając do rąk Państwa tę pracę, wyrażamy nadzieję, że pobudzi ona do twórczej refleksji oraz wymiany poglądów na temat różnych aspektów metodyki nauczania wychowania fizycznego. W pracy znajdziecie Państwo opracowania znanych polskich badaczy kultury fizycznej, w tym metodyki wychowania fizycznego oraz przykładowe konspekty lekcji.

*Janusz Kwieciński
Maciej Tomczak*